

»De l'histoire et des historiens« adskilligt godt om den personlige Indsats og kunstneriske Evne, som kræves, om Arbejdet skal blive til mere end en forberedende Undersøgelse; der lyder kraftige Ord til Historikerne om at vare sig for at miste Contact med Livet, en Advarsel mod Mekanisme og Byzantinisme; men der findes rigtig nok ogsaa Stykker, som synes letkøbte og retoriske. E. J.

Paa den sidste Historikercongres i London 1913 besluttedes, at næste Møde skulde finde Sted i St. Petersborg 1917. Congressen i St. Petersborg blev til intet, og først i Foraaret 1923 kunde Historikerne samles paany, og da i Bruxelles. Professor H. Pirenne var Congressens Præsident, Delehay og Cumont dens Vicepræsidenter.

Det blev de sejrende Nationers Møde, og paa flere Maader skønnedes det, at de ønskede at tage Ledelsen i det historiske Fællesarbejde og trænge Tyskerne ud. Deltagelsen var betydelig, og højtansete Forskere havde givet Møde: Vinogradoff, Tout, Powicke, Reginald Lane Poole, Ashley, Bury, Dom Cabrol fra Farnborough, Dom Ursiner Berlière fra Maredsous, Vatikanbibliotekets Præfekt Mgr. Giovanni Mercati, Ferrero fra Firenze, Aulard, Bémont, Prentout, Halphen, Henri Berr, G. Fagniez, Omont fra Bibliothèque nationale, Prou fra l'Ecole des chartes etc. etc. Dansk historisk Videnskab var ikke repræsenteret. Professor Valdemar Schmidt gav nogle Meddelelser om arkæologiske Undersøgelser i senere Aar i Danmark og i Grønland. Fra Norge kom Koht og Shetelig, fra Sverige blandt andre Roosval.

Compte rendu du V. congrès international des sciences historiques, Bruxelles 1923 (Brux. 1923) giver i store Træk Indholdet af de Foredrag, som blev holdt paa Congressen, og antyder den Discussion, der fulgte. Det faldt i Pirennes Lod at holde det indledende Foredrag: »De la méthode comparative en histoire«, der ikke, som man af Titlen skulde vente, aabnede en Drøftelse af historisk Methode, men gav Udtryk for en Stemning, opløftede en Klage over den Indsnævring, der har fundet Sted i historisk Syn i det 19. Aarhundrede under den ensidige Interesse for Nationen og det isole-rede Studium af Nationalhistorien. Foredragene var iøvrigt mangfoldige. Nogle formede sig som simple Beretninger om Arbejdsorganisation, andre var Theses i mere eller mindre tilspidset Form, der kaldte Forskerne frem til Strid; nogle gav Oversigter og almindelige Betragtninger, andre fremlagde Resultater af Specialundersøgelser. L. Febure fra Strassbourg gjorde Rede for en Plan for Grundlæggelsen af en »Revue internationale d'histoire économique«, som skulde være et Hjælpemiddel for Forskerne, indeholde Arbejdsberetninger og Bibliografi, men Afhandlinger kun, saa-

fremt de gav Anvisning paa nyt Materiale eller førte til ny Methoder. Denne Plan blev taget til Følge. Iøvrigt kan nævnes — og Vilkaarlighed maa til en vis Grad herske i Valget — Cumonts Beretning om Udgravningerne i Sâlihîjeh ved Eufkrat, — Halphens Foredrag om Folkevandringerens Aarsager, for saavidt de er at søge i Asien, hvortil knyttedes Bemærkninger om Nødvendigheden af et Samarbejde mellem Orientalister og Historikere, som har deres Studieomraade i Europa (trykt i *Revue belge de philologie et d'histoire* II (1923) 453), — et Foredrag af L. Verriest: »La signification des chartes-lois du moyen-âge« (jfr. Verriest: »Le servage dans le comté de Hainaut«. *Memoires de l'Académie royale de Belgique. Classe des lettres. Collection in 8°. Deuxième série VI. Bruxelles 1910*). Megen Opmærksomhed vakte Pirennes Thesis: »Un contraste historique. Mérovingiens et Carolingiens« med Hævdelse af den dybe Forskellighed i de to Perioders økonomiske Karakteristik. Merovingertiden ligger trods al Nedgang i direkte Fortsættelse af den antikke Tid, bevarer Guldudmøntningen og har livlig Handel med Middelhavslandene hovedsagelig gennem Marseille, medens i Karolingertiden Guldudmøntningen er standset, Handelen hensygned og hvert Landgods økonomisk sig selv nok. Aarsagen maa efter Pirennes Mening søges i Arabernes Fremtrængen, der afskar Gallien fra dets ældgamle Forbindelser og kastede det tilbage paa sig selv. Under Titlen: »Un contraste économique. Mérovingiens et Carolingiens« er Foredraget trykt i *Revue belge* II (1923) 223. Et sidste Foredrag af Pirenne: »Alternance des régimes de liberté et de réglementation dans l'histoire économique« betonedede Rytmen i økonomisk Styre gennem Tiderne. Van Dillen talte om Amsterdam som Verdensmarked for ædle Metaller i 17. og 18. Aarhundrede, A. Mathiez om hvad der laa til Grund for Modsætningen mellem Girondinerne og Bjerget; et Foredrag af Lhéritier havde Titel: »L'avènement de la dynastie danoise en Grèce (1862-1863)«. E. J.

Paa Historikercongressen i Bruxelles forelagde Bémont Gabriel Monods sidste Arbejde: *La vie et la pensée de Jules Michelet* (1923). Bogen var ufuldendt ved Forfatterens Død — Fremstillingen standsede omkring 1852 — og Manuscriptets Udgivelse blev lagt i Bémonts Hænder.

Monod havde særlige Forudsætninger for at skrive denne Bog. Det var Læsningen af Michelets Skrifter, som havde vakt hans Beslutning at blive Historiker; han lærte Michelet personlig at kende og har Forstaaelse af hans intensive Væsen og Kunstner-temperament; Michelets Papirer — Dagbøger, Noter, Arbejds-